

Täysistunto

Keskiviikko 3.2.2021 klo 15.00—20.17

10. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 244/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.35 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen hankintalain, erityisalojen hankintalain, puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta. Hankintalakiin sekä erityisalojen hankintalakiin tehtävät muutokset ovat pääosin teknisiä korjauksia ja täsmennyksiä. Pääosa muutoksista johtuu Euroopan komission tarkastuksessa havaittujen puutteiden ja sanamuotojen tulkinnanvaraisuuksien korjaamisesta vastaamaan paremmin direktiivin sanamuotoa.

Tässä esityksessä parannetaan hankintayksiköiden tiedonsaantioikeutta tarjoajien sekä näiden alihankkijoiden soveltuvuuden täyttymisestä ja näin edistetään harmaan talouden torjuntaa julkisissa hankinnoissa. Lisäksi laajennetaan hankintojen sähköisen kilpailutusjärjestelmän Hilman käyttöä sekä mahdollisuuksia saada hankintoja koskevaa tilastotietoa. Esityksessä täsmennetään puitejärjestelyä koskevaa sääntelyä siten, että puitejärjestelyt mahdollistaisivat tarkoituksenmukaisen ja hankintayksiköiden muutostarpeet huomioivan tavan hankkia tuotteita ja palveluja puitejärjestelyjen sisällä. Puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettuun lakiin sekä rikosrekisterilakiin tehtävissä muutoksissa on kyse tekstuulisista muutoksista.

Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivä maaliskuuta tänä vuonna.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.37 Peter Östman kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin me kuulimme, tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2021 vp

tua lakia, ja ehdotuksen pääasiallisena tavoitteena on saattaa voimaan komission edellyttämät tarkennukset sekä korjata eräitä muita teknisiä virheitä.

Arvoisa puhemies! Julkisilla hankinnoilla on mahdollista saavuttaa merkittäviä myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia yritysten kasvuun ja työllisyyteen. Markkinoiden hyödyntäminen, reilu kilpailu ja julkisen elinkeinotoiminnan vähentäminen ovat keskeiset tekijät tahtotilan saavuttamiseksi. Julkisen talouden tasapainosta huolehtiminen on tärkeää, ja markkinoiden toimivuudesta huolehtiminen on keskeinen osa taloudellista kestävyyttä. Hankintalaki ohjaa vahvasti jakamaan esimerkiksi EU-hankinnat osiin. Hankintalaissa todetaan, että jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamista jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Arvoisa puhemies! Moni hankintayksikkö eri puolilla Suomea on ansioitunut esimerkiksi ruokahankinnoissa jakamalla hankinnat osiin. Esimerkiksi jotkut hankintayksiköt ovat mahdollistaneet, että yritys voi tarjota tuotteitaan kapasiteettinsa mukaisesti vain yhden koulun keittiön tarpeisiin. Tarjontaa ei ole myöskään edellytetty ympärivuotisesti vaan satokauden aikana. Julkiset hankinnat onnistuvat vain elinvoimaisten markkinoiden avulla. Elinvoimaisten markkinoiden ja niiden kehittämisen on oltava julkisten hankintojen keskiössä, ja keskeistä on, että julkinen sektori tunnistaa vastuunsa markkinoiden toimivuudesta sekä tehtävänsä reilun kilpailun edistäjänä.

Lopuksi: Julkinen sektori ei onnistu yksin ilman yrityksiä palveluiden tuottamisessa. Yleensä markkinoiden hyödyntäminen tuottaa veronmaksajille hyvän lopputuloksen.

Arvoisa puhemies! Kannatan esityksessä olevia tarkennuksia ja teknisiä korjauksia lakiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalmari.

15.40 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun käymme tässä kohti kunta-vaaleja, niin soisin keskusteluun entistä enemmän sen, että julkisilla hankinnoilla voidaan tukea lähialueiden menestymistä, saada raha pyörimään lähellä. Hyvä esimerkki tästä on edustaja Östmanin esiin nostamat ruokahankinnat, joissa on jo pitkälti kokemusta siitä, miten tämä voidaan tehdä, jos tahtotilaa on käyttää lähiruokaa, luomuruokaa. Näitä kriteereitä voidaan sinne hankintaan kirjata sisään. Esimerkiksi voidaan vaatia, että leivän pitää olla samana päivänä valmistettua tai että perunoitten kuorimisesta ei saa olla tiettyä aikaa enemmän, tai voidaan laittaa muuntotyypisiä laatukriteereitä, esimerkiksi, että marjat pitää voida käyttää kuumentamattomana, jolloin ulkoa tuodut marjat, joita on jätevedellä kasteltu, eivät sitten sovellu hankintaan.

Mutta yhtä lailla haluaisin nostaa esille sen, että energiapäätöksillä on todella iso merkitys. Meidän ei ole pakko lähettää kunnista rahaa venäläisille hakettajille tai öljyseikeille Lähi-itään, vaan se raha pystytään jättämään pyörimään siinä lähellä. Ja haluaisinkin varmistaa nyt ministeriltä: onhan tämä aivan samaan tapaan kuin ennenkin, että tätä lakia ei sovelleta energiahuoltoon liittyvän energian tai sen tuottamista varten tarvittavan polttoaineen hankkimiseen, kuten asia on ennenkin ollut, eli että huoltovarmuuden kannalta merkittävät asiat voidaan toteuttaa ohi kilpailutuksen, tai tämän hankintalain — totta kai siinä järkevästi täytyy kilpailuttaa, mutta niin, että ohi hankintalain pystytään näitä jatkossakin toteuttamaan — huomioiden kokonaisuus?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Haatainen, 1 minuutti.

15.42 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos näistä puheenvuoroista. Tosiaankaan nämä esitykset eivät sisällä mitään isoja muutoksia. Nämä ovat täsmennyksiä tähän käytäntöön, ja tällä laajennetaan myös Hilman, tämän sähköisen järjestelmän, käyttöä.

Täällä puhuttiin näistä kysymyksistä, voidaanko esimerkiksi kouluihin saada lähiruokaa ja luomuruokaa hankintaprosessin kautta. Kysehän on hankintaosaamisesta, ja tässä valtakunnassahan on tehty niin valtiovallan taholla kuin myös Kuntaliiton hankintayksikön kanssa paljon yhteistyötä, jossa tietoa näistä hankinnoista viedään hankintaprosesseja hoitaville kuntien viranomaisille, että he osaavat oikealla tavalla nämä kilpailutukset tehdä. Eli paljolti on kysymys siitä, miten tätä instrumenttia, menetelmää, osataan käyttää. Taivotehan on se, että se, joka hankkii ja ostaa, saa sitä, mitä haluaa, mutta se prosessi menee sillä tavalla, että kaikilla tarjoajilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet olla siinä kilpailutilanteessa mukana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.